

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ (19ος-21ος ΑΙΩΝΑΣ)»: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019 – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Η ερευνητική ομάδα «Νεοελληνική Μουσική [N.M.] (19ος-21ος αιώνας)» ιδρύθηκε στη Γ.Σ. της 24ης Απριλίου 2015, της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας με συντονιστές τους Νίκο Μαλιάρα, καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. (κύριο συντονιστή), Γιώργο Σακαλλιέρο, αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. και Κώστα Καρδάμη, αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Οι έως τώρα δραστηριότητες της ερευνητικής ομάδας για την περίοδο Δεκεμβρίου 2019 – Δεκεμβρίου 2020 συνέχισαν να κινούνται κυρίως σε συμμετοχή των μελών της σε οργάνωση συνεδρίων, πανελλήνιων και διεθνών, δημοσιεύσεις επιστημονικών κειμένων και συνεργασίες με εκπαιδευτικούς και καλλιτεχνικούς οργανισμούς. Η διάχυση του έργου αυτού μέσω του δημόσιου επιστημονικού λόγου, σε εκδηλώσεις και συνεργασίες της ομάδας με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς του τόπου, έχει ως στόχο τόσο την επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, όσο και το να δοθεί βήμα σε νέους αλλά και καθιερωμένους επιστήμονες, μέλη της ομάδας, ώστε να προωθηθεί το έμπυχο δυναμικό της και οι τρέχουσες ερευνητικές κατευθύνσεις που τα παρόντα μέλη εκπονούν.

Ωστόσο το ξέσπασμα της πανδημίας COVID19 είχε συνέπειες τόσο στην ερευνητική δραστηριότητα (κλείσιμο αρχείων, οργανισμών, βιβλιοθηκών) όσο και στην επιστημονική παρουσία. Το σημαντικότερο συνέδριο νεοελληνικής μουσικής του 2020 το οποίο επρόκειτο να διοργανωθεί στην Κέρκυρα στις 13-15 Μαρτίου με τίτλο «Νεοελληνική μουσική – Ζητήματα ιστορίας και ιστοριογραφίας (με αφορμή τα 50 χρόνια από το θάνατο του Σπύρου Μοτσενίγου)» σε διοργάνωση του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου και της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κέρκυρας, δυστυχώς ακυρώθηκε λόγω της πανδημίας. Ευτυχώς, η οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου αποφάσισε να εκδώσει τα πρακτικά των ανακοινώσεων που θα παρουσιάζονταν κι έτσι ο επιστημονικός λόγος θα καταγραφεί και θα διασωθεί. Η παρουσία της ερευνητικής ομάδας NM επρόκειτο να ήταν έντονη εκεί (με πάνελ και ατομικές ανακοινώσεις) και στα πρακτικά θα εκδοθούν οι επιστημονικές εργασίες των μελών της: Κώστα Καρδάμη, Γιώργου Σακαλλιέρου, Μαρίας Ντούρου, Πάρι Κωνσταντινίδη, Άννας-Μαρίας Ρεντζεπέρη-Τσώνου, Θεοδώρας Ιορδανίδου και Δέσποινας Αυθεντοπούλου.

Η ερευνητική ομάδα NM είχε αξιόλογη παρουσία στο πρόγραμμα του 12ου Διατμηματικού Μουσικολογικού Συνεδρίου της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, στις 27-29 Νοεμβρίου 2020 για πρώτη φορά πλήρως διαδικτυακά μέσω της πλατφόρμας Zoom με ιδιαίτερα μεγάλη συμμετοχή. Παρουσιάστηκαν ανακοινώσεις από μέλη της ομάδας επάνω σε ποικίλα ζητήματα NM, τα ωδεία ως πεδία αντανάκλασης εκπαιδευτικών, κοινωνικοπολιτικών και πολιτισμικών συμφραζόμενων στο νεοελληνικό αστικό χώρο με επιλογή περιπτώσιολογικής μελέτης το Εθνικό Ωδείο (Γ. Σακαλλιέρος, Θ. Ιορδανίδου, Δ.

Αυθεντοπούλου), η επαναπροσέγγιση του έργου του Σπύρου Μοτσενίγου (Κ. Καρδάμης), η διασύνδεση της ποίησης του Κ. Καβάφη με τους Έλληνες συνθέτες (Μ. Ντούρου), αλλά και παρουσία μελών της ερευνητικής ομάδας ΝΜ σε πάνελ της ερευνητικής ομάδας Μουσικής Θεωρίας και Ανάλυσης με θεματολογία ΝΜ (Γ. Ζερβός, μουσική δωματίου του Ν. Σκαλκώτα). Είναι σημαντικό να σημειωθεί η παρουσία θεμάτων ανακοινώσεων ΝΜ -πέρα από μέλη ΔΕΠ ή διδάκτορες μουσικολογίας- και από τη νεότερη γενιά, αυτή των υποψηφίων διδασκτόρων των ελληνικών ΤΜΣ.

Όσον αφορά τους συντονιστές της ερευνητικής ομάδας ΝΜ, μέσα στις ποικίλες τους ερευνητικές, εκπαιδευτικές και καλλιτεχνικές τους δραστηριότητες, είναι σημαντικό να τονιστεί η προσπάθεια διάχυσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων για τη ΝΜ στο εξωτερικό μέσα από ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις: Giorgos Sakallieros, "The Symphonic Concerto for Piano and Orchestra (1935) by Manolis Kalomiris: Reaffirming the National-Ideal Topos Through the (Old) Western Canon", *New Sound* 54/2 (2019), 68-89 (International Journal of Music, Faculty of Music, University of the Arts in Belgrade), καθώς και οι δύο δημοσιεύσεις του ίδιου πάνω στον νεοελληνικό μοντερνισμό με τίτλο "Dimitri Mitropoulos in the 1920s: The Pioneering Steps of Musical Modernism in Greece" και (σε συνεργασία με τον Κώστα Χάρδα) "Musical Modernism in Greece: An Overview", ως κεφάλαια του συλλογικού τόμου *Perspectives on Greek Musical Modernism* που πρόκειται να εκδοθεί από τον διεθνή εκδοτικό οίκο Routledge (επιμ. Ε. Μαντζουράνη, Κ. Τσούγκρας, Π. Βούβαρης). Σε ένα άλλο δημιουργικό πεδίο, αυτό της σύνθεσης, ο Γ. Σακαλλιέρος καταθέτει δύο καινούργια έργα που εμπλουτίζουν το ρεπερτόριο της ΝΜ: το *Κοντσέρτο για Πιάνο και Ορχήστρα Δωματίου* (2019, γραμμένο για τον πιανίστα Θοδωρή Τζοβανάκη και την ορχήστρα δωματίου Contra-Tempo υπό τη διεύθυνση του Βλαδίμηρου Συμεωνίδη) και το έργο *Ερημία* για βιόλα και πιάνο (2020) βασισμένο στο ομώνυμο ποίημα του Γιώργου Θέμελη το οποίο θα εκδοθεί σε επετειακό τόμο με επιστημονικές μουσικολογικές εργασίες αλλά και νέα μουσικά έργα εις μνήμην του μουσικολόγου, καθηγητή του Τ.Μ.Σ.-Α.Π.Θ., και γιού του τελευταίου, Δημήτρη Θέμελη.

Ο Κώστας Καρδάμης κατέθεσε τις παρακάτω πέντε νέες μελέτες: (α) «Η μουσική στην, και περί την, Ιόνιο Ακαδημία κατά την περίοδο δράσης του Χριστόφορου Φιλητά», *Λογιοσύνη και συγκρότηση της ιστορίας της Νεοελληνικής Γραμματείας: 18^{ος}-19^{ος} αιώνας* (Αθήνα, Αίθουσα Εκδηλώσεων της Βουλής των Ελλήνων, 13-14.12.2019, Οργάνωση: Βουλή των Ελλήνων, Πανεπιστήμιο Κρήτης-Φιλοσοφική Σχολή-Τμήμα Φιλολογίας), υπό δημοσίευση, (β) «Μουσική και μουσικοί στη Φιλική Εταιρεία. Η επτανησιακή πτυχή», στην επιστημονική ημερίδα *200 χρόνια από την εγκατάσταση των Εφοριών της Φιλικής Εταιρείας στην Επτάνησο* (Αθήνα, Μέγαρο Παλαιάς Βουλής, 23.11.2019. Οργάνωση: Αναγνωστική Εταιρεία Κερκύρας, Κερκυραϊκή Ένωση Αθηνών), υπό δημοσίευση, (γ) «Οι μετοικεσίες ως παράγοντες διαμόρφωσης της μουσικής των Ιονίων Νήσων», ανακοίνωση στο συνέδριο *Πληθυσμιακές μετακινήσεις προς τα Ιόνια Νησιά: από τον 13^ο αι. έως την Ένωση με την Ελλάδα*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών-Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Κέντρο Μελετών Ιονίου, 9-11 Οκτωβρίου 2019, υπό δημοσίευση, (δ) Κείμενα του λευκώματος *Οι μπάντες της Κέρκυρας. Μουσικές*

στον δρόμο (Αθήνα: Οργανισμός Κερκυραϊκών Εκδηλώσεων, Καλειδοσκόπιο, 2019) [ISBN: 978-960-471-191-8] και (ε) «Ο ποιητής των *Arie Greche*. Για την ελληνόφωνη μελοθέτηση του πρώιμου 19^{ου} αιώνα», *The Athens Review of Books* 117 (Μάιος 2020), 45-48, κείμενο από κοινού με τον Νάσο Βαγενά.

Κατά τις αρχές της περιόδου, και συγκεκριμένα, στις 2 Δεκεμβρίου 2019 παρουσιάστηκε από την Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών υπό τη διεύθυνση του Βύρωνος Φιδετζή η όπερα του Παύλου Καρρέρ, *Μαρία Αντωνιέτα* (έργο του 1874), σε συναυλιακή παρουσίαση, στον Χώρο Τέχνης και Πολιτισμού «Άρτεμις» στον Άλιμο Αττικής. Η παρουσίαση του ξεχασμένου για 140 χρόνια έργου έγινε μετά από πολυετή έρευνα και μουσικολογική/εκδοτική αποκατάσταση του έργου βασισμένη πάνω στα χειρόγραφα της παρτιτούρας, του σπαρτίτου και του ορχηστρικού υλικού που διασώζονται στο Μουσείο Διονυσίου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων, και προσφέρθηκαν ευγενώς. Η όλη εργασία ξεκίνησε υπό τη μορφή σεμιναριακών εργασιών στο πλαίσιο του Σεμιναρίου «Εργαστήρι Νεοελληνικής Έντεχνης Μουσικής» που διεξάγεται κάθε χρόνο στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών υπό την επίβλεψη του Καθηγητή και κύριου συντονιστή της ερευνητικής ομάδας ΝΜ Νικολάου Μαλιάρα.

Λόγω των προαναφερόμενων συνθηκών εγκλεισμού που επικράτησαν για μεγάλο μέρος του 2020, η ερευνητική δραστηριότητα που συντελέστηκε έχει να κάνει κυρίως με την ενδελεχή εκδοτική επιμέλεια και αποκατάσταση έργων Ελλήνων Συνθετών που καθαρογραφήθηκαν, μελετήθηκαν και εκτελέστηκαν κατά τον ίδιο τρόπο και αναμένεται να εκδοθούν τους επόμενους μήνες στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Μελέτης της Νεοελληνικής Μουσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η πρώτη φάση της εκδοτικής αυτής δραστηριότητας αφορά τις αναγωγές για φωνή και πιάνο (σπαρτίτο) των έργων *Μάρκος Μπότσαρης* του Παύλου Καρρέρ και *Περουζέ* του Θεόφραστου Σακελλαρίδη.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, εξακολουθεί να κρίνεται σκόπιμη η διασύνδεση της ερευνητικής ομάδας ΝΜ, πέραν του Ε.Κ.Π.Α., και με τα τρία υπόλοιπα Τμήματα Μουσικών Σπουδών (Α.Π.Θ., Ι.Π. και το νεοσύστατο του Παν/μίου Ιωαννίνων) και του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑ.ΜΑΚ., ώστε προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, αλλά και υποψήφιοι διδάκτορες να έρχονται σε επαφή με τους στόχους της ομάδας, διευρύνοντας το έμπυχο corpus της και συμμετέχοντας στις δραστηριότητές της (μέσα από τα εκεί εργαστήρια, ερευνητικές ομάδες, σεμινάρια, προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα). Η παρουσία μελών της ομάδας ΝΜ σε ημερίδες υποψηφίων διδασκόντων που πραγματοποιήθηκαν στα ελληνικά ΤΜΣ μέσα στο 2018 και 2019, αλλά και οι προαναφερθείσες παρουσίες των τελευταίων σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια με θέματα ΝΜ την ίδια περίοδο, δεν μπόρεσαν να έχουν την ίδια δυναμική το 2020 λόγω της πανδημίας του κορονοϊού. Ωστόσο, η παρουσία τους στο πρόσφατο 12^ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο, ένα συνέδριο με μεγάλη συμμετοχή και θεματική ποικιλομορφία στο πεδίο της ΝΜ, ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντική για τη συνέχιση της παρούσας ερευνητικής και επιστημονικής προσπάθειας και της διεύρυνσής της στο άμεσο μέλλον.

Οι συντονιστές:

- Νίκος Μαλιάρας, Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. (κύριος συντονιστής – nmaliaras@music.uoa.gr)
- Γιώργος Σακαλλιέρος, Αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (gsak@mus.auth.gr),
- Κώστας Καρδάμης, Αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου (kardamis@ionio.gr)

14 Δεκεμβρίου 2020